

УДК 624.012

ВПЛИВ МАЛОЦИКЛОВИХ ЗНАКОЗМІННИХ НАВАНТАЖЕНЬ НА ШИРИНУ РОЗКРИТТЯ ТРІЩИН ПОЗАЦЕНТРОВО СТИСНУТИХ ЗАЛІЗОБЕТОННИХ ЕЛЕМЕНТІВ

ВЛИЯНИЕ МАЛОЦИКЛОВЫХ ЗНАКОПЕРЕМЕННЫХ НАГРУЗОК НА ШИРИНУ РАСКРЫТИЯ ТРЕЩИН ВНЕЦЕНТРЕННО СЖАТЫХ ЖЕЛЕЗОБЕТОННЫХ ЭЛЕМЕНТОВ

INFLUENCE OF THE LOW-CYCLE ALTERNATING LOADINGS ON THE CRACK WIDTH IN THE ECCENTRIC COMPRESSED REINFORCED CONCRETE ELEMENTS

Масюк Г.Х., к.т.н., проф., Алексієвєць І.І., асистент, Алексієвєць В.І., к.т.н., ст. викл. (Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне)

Масюк Г.Х., к.т.н., проф., Алексеевєц И.И., асистент, Алексеевєц В.И., к.т.н., ст. препод. (Национальный университет водного хозяйства и природопользования, г. Ривне)

Masjuk G.Ch., candidate of technical sciences, professor, Aleksievets I.I., assistant, Aleksievets V.I., candidate of technical sciences, senior lecturer. (National university of water management and nature resources used, Rivne)

Наведено результати експериментальних досліджень роботи позацентрово стиснутих залізобетонних елементів при дії малоциклових навантажень із знакозмінними ексцентриситетами та їх вплив на тріщиноутворення і ширину їх розкриття

Наведено результати експериментальних досліджень роботи внецентренно сжатых железобетонных элементов при действии малоцикловых нагрузок со знакопеременными эксцентриситетами и их влияние на трещинообразование и ширину их раскрытия

There are given the results of experimental researches of reinforce-concrete is reflected off-center-compressed work under the actions of the low-cycle loadings with alternating eccentricities and their impact and width on cracking

Ключові слова:

Позацентричний стиск, знакозмінні навантаження, стиск, тріщина
Внецентренное сжатие, знакопеременные нагрузки, сжатие, трещина.
Eccentric-compression, alternating loadings, pressing, crack.

Вступ. Розрахунок ширини розкриття тріщин позацентрово стиснутих залізобетонних елементів можна вести за нормативними документами [2, 3], проте в даній методиці розрахунку вплив малоциклових навантажень на тріщиностійкість таких елементів не врахована жодним чином. В останні роки питаннями розрахунку позацентрово-стиснутих залізобетонних елементів, в тому числі й розрахунками за тріщиностійкістю, займалися такі науковці, як: Павліков А.М., Барашиков А.Я., Бамбура А.М., Бабиц Є.М., Кочкар'єв Д.В.

Метою досліджень є отримання значень ширини розкриття тріщин позацентрово-стиснутих залізобетонних елементів, які працюють в умовах малоциклових знакозмінних навантажень, за новими нормативними документами [2, 3] та порівняння їх зі значеннями отриманими експериментальним шляхом.

Методика досліджень. Конструкція, матеріали, виготовлення експериментальних зразків, схема дослідної установки, режими завантаження та розміщення приладів для вимірювання деформацій бетону наведена в матеріалах [4-6]. На рис. 1 наведені режими випробування залізобетонних колон на малоциклові знакозмінні навантаження.

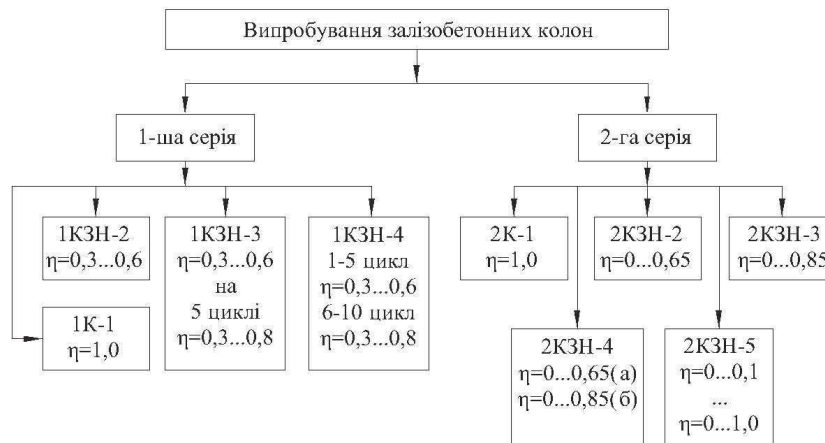

Рис. 1. Режими випробування колон

Виклад основного матеріалу. Для порівняння ширини розкриття експериментально зафіксованих тріщин, визначимо їхню ширину розкриття за діючими нормативними документами.

Згідно [2, 3] ширину розкриття тріщин визначаємо за виразом

$$w_k = s_{r,\max} (\varepsilon_{sm} - \varepsilon_{cm}), \quad (1)$$

де $s_{r,\max}$ – максимальний крок тріщин;

ε_{sm} – середні деформації в арматурі;

ε_{cm} – середні деформації бетону між тріщинами.

Ширина розкриття тріщин обмежується діючими нормативними документами, з урахуванням функціонального характеру конструкцій їх естетичного вигляду та можливих додаткових витрат на обмеження тріщиноутворення. Рекомендовані величини ширини розкриття $w_{\max}$ залежать від класу бетону і умов експлуатації конструкцій в залежності від характеристик навколишнього середовища і мінімального класу бетону за міцністю на стиск. Для нашого випадку табл. 5.1 [3]

$w_{\max} = 0,3 \text{ мм}$.

Різниця $\varepsilon_{sm} - \varepsilon_{cm}$ можна визначати за наступним виразом

$$\varepsilon_{sm} - \varepsilon_{cm} = \frac{\sigma_s - k_t \frac{f_{ct,eff}}{\rho_{p,eff}} (1 + \alpha_e \rho_{p,eff})}{E_s} \geq 0,6 \frac{\sigma_s}{E_s}, \quad (2)$$

де σ_s – напруження у розтягнутій арматурі в перерізі між тріщинами;

$$\alpha_e = \frac{E_s}{E_{cm}};$$

$$\rho_{p,eff} = \frac{A_s}{A_{c,eff}};$$

$A_{c,eff}$ – фактична площа розтягнутого бетону, що оточує арматуру, на висоті $h_{c,eff}$, де $h_{c,eff}$ – менше із значень $2,5(h-d)$, $(h-x)/3$ або $h/2$;

k_t – коефіцієнт, що залежить від тривалості навантаження: $k_t = 0,6$ для короткочасного навантаження, $k_t = 0,4$ для тривалого навантаження;

$f_{ct,eff}$ – середня величина міцності бетону на розтяг в момент часу, коли очікується поява тріщин, $f_{ct,eff} = f_{ctm}$, якщо тріщини з'являються пізніше 28 діб.

Оскільки, в нашому випадку, відстань між зчепленою арматурою в розтягнутій зоні становить 60 мм, тобто перевищує значення $5(c + \varnothing/2)$, максимальний крок тріщин можна визначити за виразом [3]

$$s_{r,\max} = 1,3(h - x) \quad (3)$$

де c – захисний шар бетону для поздовжньої арматури;

$\varnothing$ – діаметр стержня;

h – висота перерізу колони;

x – висота стиснутої зони бетону.

Вихідні дані для розрахунку. Визначимо теоретично ширину розкриття тріщин в колонах, які були випробувані експериментально, на прикладі колони першої серії 1КЗН-2 та другої серії 2КЗН-3, які випробовувались на повторні знакозмінні навантаження в режимі $\eta=0,3-0,6$ та $\eta=0-0,85$ відповідно. Розміри поперечного перерізу колон 100×160 (h), армована чотирма стержнями $\varnothing 12$ А400С.

Визначаємо максимальний крок тріщин

$$s_{r,\max} = 1,3(h - x) = 1,3 \cdot (16 - 11,6) = 5,72 \text{ см.}$$

Різниця $\varepsilon_{sm} - \varepsilon_{cm}$:

$$\begin{aligned} (\varepsilon_{sm} - \varepsilon_{cm})_{C16/20} &= \frac{\sigma_s - k_t \frac{f_{ct,eff}}{\rho_{p,eff}} (1 + \alpha_e \rho_{p,eff})}{E_s} = \\ &= \frac{400 - 0,4 \frac{1,9}{1,54} (1 + 7 \cdot 1,54)}{2,1 \cdot 10^5} = \\ &= 0,00188 > 0,6 \frac{\sigma_s}{E_s} = 0,6 \cdot \frac{400}{2,1 \cdot 10^5} = 0,00114. \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
(\varepsilon_{sm} - \varepsilon_{cm})_{C20/25} &= \frac{\sigma_s - k_t \frac{f_{ct,eff}}{\rho_{p,eff}} (1 + \alpha_e \rho_{p,eff})}{E_s} = \\
&= \frac{400 - 0,4 \frac{2,2}{1,54} (1 + 7 \cdot 1,54)}{2,1 \cdot 10^5} = \\
&= 0,00187 > 0,6 \frac{\sigma_s}{E_s} = 0,6 \cdot \frac{400}{2,1 \cdot 10^5} = 0,00114.
\end{aligned}$$

Значення середньої міцності бетону на розтяг в момент часу, коли очікується поява тріщин приймаємо $f_{ct,eff} = f_{ctm} = 2,2 \text{ МПа}$ для бетону класу C20/25, та $f_{ct,eff} = f_{ctm} = 1,9 \text{ МПа}$ для – C16/20.

Фактична площа розтягнутого бетону:

$$A_{c,eff,1} = 2,5(h - d) = 2,5 \cdot (16 - 1,2) = 37 \text{ см}^2;$$

$$A_{c,eff,2} = (h - x)/3 = (16 - 11,6)/3 = 1,47 \text{ см}^2;$$

$$A_{c,eff,3} = h/2 = 16/2 = 8,0 \text{ см}^2.$$

Остаточно приймаємо найменше з трьох значень $A_{c,eff} = 1,47 \text{ см}^2$.

Знаходимо відношення площі розтягнутої арматури та розтягнутого бетону

$$\rho_{p,eff} = \frac{A_s}{A_{c,eff}} = \frac{2,26}{1,47} = 1,54.$$

Відношення модулів пружності арматури та бетону

$$\alpha_e = \frac{E_s}{E_{cm}} = \frac{2,1 \cdot 10^5}{30 \cdot 10^3} = 7,0.$$

Остаточно знаходимо ширину розкриття тріщин:

- для класу бетону C16/20

$$w_k = s_{r,max} (\varepsilon_{sm} - \varepsilon_{cm}) = 5,72 \cdot 0,00188 = 0,0108 \text{ см} =$$

$$= 0,11 \text{ мм} < w_{max} = 0,3 \text{ мм},$$

- для класу бетону C20/25

$$w_k = s_{r,\max} (\varepsilon_{sm} - \varepsilon_{cm}) = 5,72 \cdot 0,00187 = 0,0107 \text{ см} =$$

$$= 0,11 \text{ мм} < w_{\max} = 0,3 \text{ мм}.$$

Тобто ширина розкриття тріщин на перевищують їх граничних значень.

Результати порівняння експериментальних значень ширини розкриття тріщин та визначених за нормами наведені в табл. 1. В цій таблиці значення ширини розкриття тріщин визначених експериментально занесені з шостого циклу малоциклового знакозмінного навантаження, а для колони 2КЗН-5 значення сьомого циклу, що відповідає експлуатаційному рівню навантаження.

Таблиця 1

Порівняння експериментальних значень ширини розкриття тріщин з нормативними

Марка колони	Режим навантаження	$w_{k, \text{сус}}$, мм	w_k , мм ДБН В.2.6-98:2009	$w_{\max}$, мм	δ , $w_{k, \text{сус}} / w_k$ %
1	2	3	4	5	6
1КЗН-2	0,3-0,6	0,16	0,11	0,3	45,5
1КЗН-3	0,3-0,6 0,3-0,8 (5 цикл)	0,17			54,5
1КЗН-4	0,3-0,6 (1-5 цикл) 0,3-0,8 (6-10 цикли)	0,22			100
2КЗН-2	0-0,65	0,18	0,11	0,3	63,6
2КЗН-3	0-0,85	0,24			118,2
2КЗН-4	0-0,65 (а) 0-0,85 (б)	0,25			127,3
2КЗН-5	0-0,1 ... 0-1,0	0,19			72,7

в табл. 1

$w_{k, \text{сус}}$ – ширина розкриття тріщин, визначена експериментально;

w_k – ширина розкриття тріщин, визначена за нормами [46, 48];

$w_{\max}$ – максимальна допустима ширина розкриття тріщин, обумовлена нормами [2, 3].

Малоциклові знакозмінні навантаження суттєво впливають на ширину розкриття тріщин в позакентрово стиснутих залізобетонних елементах. Зокрема при рівнях навантажень, що не перевищують або близькі до експлуатаційних рівнів $\eta=0,6\dots 0,65$, ширина розкриття тріщин

збільшується на 45,5%...63,6%, при більш високих рівнях навантажень, аж до $\eta=0,85$, ширина розкриття тріщин збільшується практично в два рази, та становить 100%...127,3%, в порівнянні з шириною розкриття тріщин визначених за нормативними документами [2, 3]. Проте слід відмітити, що у всіх випадках ширина розкриття тріщин на перевищує їхніх граничних значень. Перевищення ширини розкриття тріщин відбувалося в момент близький до руйнування, тобто при довантаженні колон на одинадцятому циклі завантаження.

Аналізуючи отримані експериментальні дані, можна стверджувати, що вплив малоциклових знакозмінних навантажень на ширину розкриття тріщин необхідно враховувати з коефіцієнтом $\gamma_{w,cyc}$, який буде відображати реальну роботу конструкцій при таких навантаженнях. Тоді формулу (1) можна представити у вигляді

$$w_k = \gamma_{w,cyc} s_{r,max} (\varepsilon_{sm} - \varepsilon_{cm}) . \quad (4)$$

Для експериментальних позацикрово стиснутих елементів, коефіцієнт $\gamma_{w,cyc}$, потрібно приймати: при навантаженнях на верхніх рівнях $\eta=0,6...0,65 - \gamma_{w,cyc} = 1,6$, при $\eta=0,8...0,85 - \gamma_{w,cyc} = 2,0$.

Висновки: Малоциклові знакозмінні навантаження суттєво впливають на ширину розкриття тріщин, збільшуючи їх, що необхідно враховувати при визначенні ширини розкриття тріщин для конструкцій, що піддаються малоцикловим знакозмінним навантаженням.

1. Бетонные и железобетонные конструкции : СНиП 2.03.01-84*. - М.:ЦИТП Госстроя СССР, 1989, - 80 с. 2. Конструкції будинків і споруд. Бетонні та залізобетонні конструкції. Основні положення проектування: ДБН В.2.6-98:2009. - К.: Мінрегіонбуд України, 2009. - 97 с. 3. Конструкції будинків і споруд. Бетонні та залізобетонні конструкції з важкого бетону. Правила проектування: ДСТУ Б В.2.6-156:2010. - К.: Мінрегіонбуд України, 2011. - 118 с. 4. Масюк Г.Х. Методика експериментальних досліджень міцності, деформативності та тріщиностійкості позацикрово-стиснутих залізобетонних елементів при дії малоциклових знакозмінних навантажень / Г.Х. Масюк, І.І. Алексієвць // Вісник НУВГП. Збірник наукових праць. - Рівне 2008. - Випуск 4(44). - С. 122-127. 5. Масюк Г.Х. Результати експериментальних досліджень несучої здатності та тріщиностійкості позацикрово-стиснутих залізобетонних елементів при дії малоциклових навантажень із знакозмінними ексцентриситетами / Г.Х. Масюк, І.І. Алексієвць // Ресурсоєкономні матеріали, конструкції, будівлі та споруди - Рівне 2010. - №20. - С. 252-257. 6. Масюк Г.Х. Несуча здатність та тріщиностійкість позацикрово-стиснутих залізобетонних елементів при дії малоциклових навантажень із знакозмінними ексцентриситетами / Г.Х. Масюк, І.І. Алексієвць / «Науково-технічні проблеми сучасного залізобетону». Київ, ДП НДІБК, 2011. - Випуск 74, книга 2 - С. 667 - 673.